

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
FORNMINNESEKSJONEN

Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

BOSETNINGSSPOR

Gnolden gartneri av Hannestad
2079/47, 543,
Sarpsborg kommune, Østfold

Ann Kristin Engh/
Per Oscar Nybruget

Oslo 2008

**KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO**

Gårds-/ bruksnavn: Gnolden gartneri av Hannestad	G.nr./ b.nr. 2079/47 og 543
Kommune Sarpsborg	Fylke Østfold
Saksnavn Reguleringsplan for Gnolden gartneri av Hannestad.	Kulturminnetype Bosetningsspor
Saksnummer (arkivnr. Kulturhistorisk museum) 05/7601	Tiltakskode/ prosjektkode 765056/ 420782
Eier/ bruker, adresse Kjell Kristiansen, Fjellhøyveien 44, 1718 Greåker.	Tiltakshaver Kjell Kristiansen
Tidsrom for utgravning 13.-21.06.2006	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum
ØK-kart CR030-5-1, CR030-5-3	ØK-koordinater 3 NGO 1948 Gauss-K. Akse 3: N 141730, Ø 19407
A-nr. 2006/86	C-nr. C55267/1-10
ID-nr (Askeladden) 90717	Negativnr. (Kulturhistorisk museum) Cf30377-30380
Rapport ved: Ann Kristin Engh	Dato: 30.06.06 / 05.08.2008
Saksbehandler: Per Oscar Nybruget	Prosjektleder: Per Oscar Nybruget

SAMMENDRAG

På bakgrunn av reguleringsplanen om å omgjøre Gnolden gartneri til boligformål påviste Østfold fylkeskommune ved flateavdekking 7 stolpehull og 2 kokegroper fordelt på 3 lokaliteter i tidsrommet 3.-7. mai 2004. En av kokegropene på lok. 2 ble datert til BC 800-765.

I perioden 13.-21. juni 2006 foretok Kulturhistorisk museum en arkeologisk utgravning av lok. 3, der fylkeskommunen hadde registrert 5 stolpehull. Det ble påvist en stor mengde strukturer, spesielt stolpehull, i plan under avdekkingen. Ut fra en foreløpig vurdering i plan antok man at det var rester etter ett eller flere langhus på den relativt flate nordlige halvparten av feltet. Det viste seg under snittingen at mange av strukturene var svært grunne eller uklare i profil eller forsvant under opprensning. Den steinrike undergrunnen i den sørlige hellende delen av feltet hadde stort sett svake markerte rester etter bunn av mulige kokegroper eller ildsteder. De definerte strukturene ble dermed 11 stolpehull; i hovedsak 9 takbærende og to gavlstolper, 5 mulige stolpehull; derav to veggstolper fra den antatte nordlige delen av vest veggen, 2 ildsteder, en kokegrop/ildsted og et mulig ildsted.

To prøver fra utgravningen ble sendt til datering. Et stolpehull, S58, ble datert til mellomneolitikum, og et ildsted, S90, til yngre bronsealder. Dateringene viser at strukturene er bosetningsspor fra ulike perioder.

INNHOOLD

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	2
2. DELTAGERE, TIDSRØM	2
3. LANDSKAPET – FUNN OG FORNMINNER	3
4. UTGRAVNINGEN	3
4.1 Problemstillinger – prioriteringer	3
4.2 Utgravningsmetode.....	3
4.3 Utgravningens forløp.....	4
4.4 Kildekritiske forhold	4
4.5 Utgravningen.....	5
4.5.1 Funnmateriale	5
4.5.2 Strukturer.....	5
4.5.3 Naturvitenskapelige prøver.....	6
4.6 Vurdering av utgravningsresultatene, tolkning og diskusjon.....	7
5. KONKLUSJON.....	7
6. LITTERATUR	8
7. VEDLEGG	9
7.1. Strukturliste	9
7.2. Funn og kullprøver.....	10
7.3. Tegninger	10
7.4. Fotoliste.	13
7.5. Analyser.....	16
7.6. Kart.....	19
7.7. Tilveksttekst	21

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING

GNOLDEN GARTNERI AV HANNESTAD, 2079/47 OG 543, SARPSBORG KOMMUNE, ØSTFOLD

ANN KRISTIN ENGH

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Utgravningene ved Gnolden gartneri av Hannestad, Sarpsborg kommune, Østfold, har sin bakgrunn i reguleringsplanen om å omgjøre Gnolden gartneri til boligformål. Gartneridriften skal nedtrappes og på langt sikt legges ned. Området, Gnolden gartneri, som i hovedsak er et tidligere uregulert område skal legges ut til boligformål, offentlig trafikkområder og fellesområder (atkomst, gangvei, parkeringsplasser og lekeområde).

Østfold fylkeskommune foretok en registrering i planområdet i tidsrommet 3-7 mai 2004. Gjennom maskinell flateavdekking ble det påvist 3 lokaliteter med aktivitetsspor som fylkeskommunen tolket som automatisk fredete kulturminner (jf. fylkeskommunens rapport datert 11. mai 2004). Det ble til sammen flateavdekket 2180 m² fordelt på 12 sjakter. Det ble registrert 7 stolpehull og 2 kokegroper fordelt på 3 lokaliteter (del av ID 90717). Lok. 1 besto av 2 strukturer (S5 og S6) tolket som stolpehull. S6 ble snittet og dokumentert. Lok 2 besto av 2 anlegg (S15 og S16) tolket som kokegroper. S 16 ble snittet og dokumentert, og en kullprøver er kalibrert til BC 800-765 (T-17260).

Etter anbefaling fra Kulturhistorisk museum og godkjenning av Riksantikvaren skulle kun funnstedet for lok. 3 undersøkes ved en arkeologisk utgravning. På lok. 3 ble det registrert 5 stolpehull i sjakt 12 (S10-S14) innenfor et 5x5 m stort område. I sammen sjakt ble det funnet et skiferbrynefragment. Av andre funn under registreringen ble det funnet to flintavslag og et kjernefragment som ikke kan knyttes til noen strukturer.

2. DELTAGERE, TIDSROM

Den arkeologiske undersøkelsen fant sted i perioden 13.-21. juni 2006. Feltleder var undertegnede, Ann Kristin Engh, og Øystein Rønning Andersen var feltassistent under hele perioden. I tillegg var Christian Rødsrud feltassistent i perioden 19.-21. juni. Lars Gustavsen ved Kulturhistorisk museum foretok digitale innmålinger av feltet 15. juni. Det ble benyttet gravemaskin fra firmaet Greåker gravning og transport, ved gravmaskinfører Runar Walther, i til sammen ca. 2,5 dager i perioden 13.-15. juni. En ansatt ved gravemaskinfirmatet sto for felling med motorsag av enkelte litt større trær langs østsiden av feltet inn mot åskammen den 15. juni. Feltet og løsmassene ble gått over med metalldetektor av Olav Berg den 13. og 14. juni, til sammen et dagsverk.

Karl Kallhovd og Margrete F. Simonsen fra fornminneseksjonen ved Kulturhistorisk museum var på en kort befaring den 13. juni, men da var kun en tredje del av feltet avdekket.

Per Oscar Nybruget og Wenche Helliksen fra Fornminneseksjonen, Linda Nordeide, Morten Hanisch og Kristine B. Johansen, fylkesarkeologene fra Østfold fylkeskommune, var alle på befaring den 15. juni. 20. juni var Per Oscar Nybruget på en ny befaring.

3. LANDSKAPET – FUNN OG FORNMINNER

Området som omfattes av reguleringsplanen er delt i to hovedområder atskilt av bebyggelse. Planområdet ligger ca. 40 moh. Den nordre delen av området består av et jorde med en åkerholme i nordvest. Nordre delen av planområdet består av dyrket mark, en åkerholme samt noen skogbevokste partier inn mot bergskrenten og på begge sider av åkerholmen. Dette jordet avgrenses i sør og nord av boliger, og i øst av Hannestadveien. Undersøkellesområdet for lok. 3 ligger i det nordvestre hjørnet av nordre planområde mellom åkerholmen i øst og et maks 10 m bredt belte av små skog og enkelte større trær inntil en bergskrent som markerer planområdets vestlige grense. Hele det aktuelle nord-sør liggende feltet heller svakt mot vest, og langsgående i nord-sørlig retning heller feltet midtveis kraftig mot sør.

I tidligere Tune kommune er det funnet et stort antall løse kulturminner fra steinbrukende tid. Først og fremst økser av flint og bergart, dolker, sigder og pilspisser av flint, og flintavslag og -redskaper fra en lang rekke boplasser. Fra nabogården, Yven søndre (gnr. 2080), er det registrert er helleristningsfelt (ID77561), et gravfelt (ID39301) og en gravrøys (ID39300) i tillegg til et emne til en flintdolk (ID49336).

4. UTGRAVNINGEN

4.1 PROBLEMSTILLINGER – PRIORITERINGER

Strukturene som under fylkeskommunens registrering ble tolket som tydelig stolpehull på lok. 3 kan representere rester etter konstruksjoner og aktiviteter knyttet til bosetning i form av hustuffer, og de blir i hovedsak datert til bronsealder/jernalder (1800 f.Kr. – 1050 e.Kr.). Unntaksvis har denne typen bosetning blitt datert til neolitikum (Løken, Pilø og Hemdorff 1996). I forbindelse med Svinesundprosjektet ble et toskipet hus på Stensrød ved Halden datert til neolitikum (Rønne 2003). I dette tilfelle indikerer bosetningssporene, funnene, topografien og høyden over havet, ca 40 m, en form for bosetning helt tilbake til yngre steinalder eller bronsealder.

4.2 UTGRAVNINGSMETODE

Det aktuelle undersøkelsesområdet, ca. 40 lang og ca. 10 m bredt, mellom åskammen og bergskrenten i det nordvestre hjørne av det nordlige planområdet ble flateavdekket. Metoden går ut på å fjerne matjordlaget lagvis ved hjelp av

gravemaskin og krafse for å avdekke strukturer i undergrunnen. Undergrunnen besto av spettete lys grovkornet rødbrun sandjord, og grå sandjord med relativt mye stein i den sørlige delen av feltet som heller kraftig mot sør. I undergrunnen avtegnet det seg mange strukturer som fortløpende ble markert med spiker og nummerert etter at hele feltet var avdekket.

Av de i alt 105 strukturene som ble markert i plan ble kun 53 strukturer undersøkt. Dokumentasjonen av strukturene ble prioritert ut fra konteksten som i dette tilfelle i plan var systematisk; dvs. like strukturer på rekke, og dimensjoner så ut som et tydelig treskipet langhus og muligens to langhus til. De dokumenterte strukturene ble fotografert, innmålt og snittet. De fleste strukturene som ble snittet, ble i tillegg tegnet både i plan og profil med målestokk 1:10. Det ble tatt kullprøver fra 18 utvalgte strukturer i hovedsak knyttet til hypotesen om forekomsten av et mulig treskipet langhus. Hele feltet ble digitalt innmålt ved Lars Gustavsen, og fotodokumentert ved feltleder. Olav Berg gikk over feltet og løsmassene med metallsøker, men det ble ikke gjort funn av forhistorisk karakter.

4.3 UTGRAVNINGENS FORLØP

Hele 13. og 14. juni, og deler av 15. juni gikk med til å flateavdekke feltet og rense frem strukturer med krafse. På ettermiddagen 14. juni ble det besluttet at det skulle hogges noen trær langs østsiden av feltet inn mot åskammen for å utvide den nordlige halvdelen av feltet ca 1 ½ m mot øst. Dette ble gjort på morgen den 15. juni med den hensikt å få bedre klarhet i et evt. langsgående veggforløp. Resten av 15. juni gikk med til å rense og avgrense strukturer for merking og nummering. Strukturene ble fortløpende digitalt innmålt av Lars Gustavsen.

Ut fra omfanget av strukturene markert i plan ble det tydelig at det ville bli behov for flere folk for å komme i mål innen utgravningens sluttdato onsdag 21. juni. Dette ble meddelt prosjektleder under befaringen den 15. juni, og Christian Rødsrud var feltassistent fra mandag formiddag den 19. til 21. juni. Fra fredag den 16. og resten av utgravningsperioden ble tiden brukt til å dokumentere strukturene.

4.4 KILDEKRITISKE FORHOLD

Undergrunnen i området var forstyrret med mange fargeforskjeller i undergrunnen, og sporene var derfor ikke alltid like lette å tolke. Sporene etter pløying var tydelig, og man måtte gå dypt og krafse mye for å fjerne pløyesporene. En gammel kabelgrøft krysset hele feltet på langs litt vest for midten. To moderne grøfter krysser feltet på langs lengst i øst, den ene krysser over feltet midtveis, mens den andre forsvinner inn i området inn mot åskammen. De moderne grøftene krysset/forstyrret det som man antok var et treskipet langhus østlige og vestlige langsgående veggrøft. Ved snitting av strukturene viste det seg at strukturene som lå i den nordøstlige delen av feltet var veldig grunne. Dette skyldes nok naturlige forhold som at hele feltet heller

svakt mot øst, og trolig delvis sjaktingen foretatt av fylkeskommunen. Undergrunnen drenerer godt, og strukturene bærer preg av en viss utvasking.

På grunn av tiden som var til rådighet for utgravningen ble kun ca. halvparten av strukturene undersøkt.

4.5 UTGRAVNINGEN

4.5.1 FUNNMATERIALE

Det ble kun gjort et funn av et flintavslag (C55267/10).

4.5.2 STRUKTURER

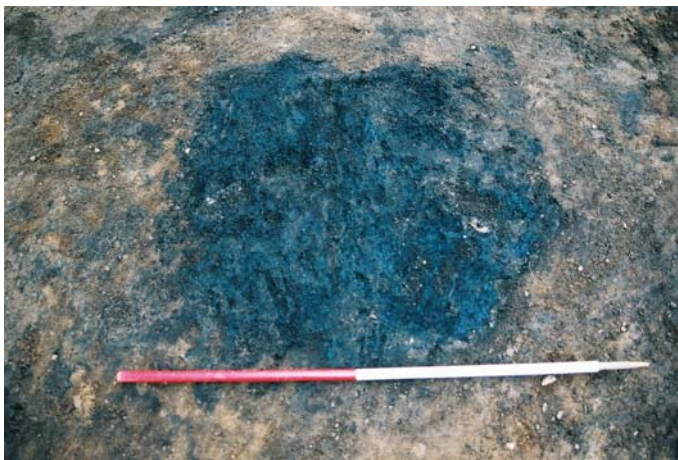
På grunn av at en god del av stolpehullene virket så overbevisende i plan ut fra like dimensjoner, rekker og dimensjoner på en hustuft, mens det viste seg at mange var svært grunne eller uklare i profil eller forsvant under opprensning, har tolkningen av stolpehullene blitt gjort ut fra et helhetsbilde. Den steinrike undergrunnen i den sørlige hellende delen av feltet hadde stort sett svakt markerte rester etter bunn av mulig kokegroper eller ildsteder. De definerte strukturene er dermed 11 stolpehull; i hovedsak 9 takbærende og to gavlstolper, 5 mulige stolpehull; derav to veggstolper fra den nordlige delen av vest veggen, 2 ildsteder, en kokegrop/ildsted og et mulig ildsted.

Oversiktsbilde over mulig hustuft (Cf30377_29).

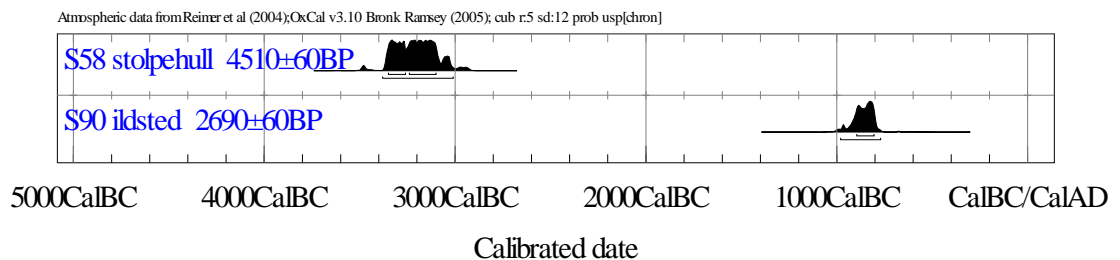
S58 stolpehull, datert til 3345-3045 f.Kr. (Cf30377_8).

S90 ildsted, datert til 900-805 f.Kr. (30379_18)

4.5.3 NATURVITENSKAPELIGE PRØVER

I 9 av de 18 jordprøvene ble det funnet kull(jf. kullprøvelisten). To prøver ble sendt til datering ved NTNU (se vedlegg). Stolpehullet S58 er datert til mellomneolitikum, og ildstedet S90 til yngre bronsealder.

4.6 VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON.

Under registreringen fortatt av fylkeskommunen ble det påvist 5 stolpehull ca midt på feltet, disse var ikke markert og det var umulig å avgjøre hvilke strukturer det skulle være. Det ble påvist en stor mengde strukturer i undergrunnen etter avdekking. Ut fra en foreløpig vurdering i plan antok man at det var rester etter ett eller flere langhus på den relativt flate nordlige halvparten av feltet. De første indikasjonene på et langhus viste seg ved en antatt rekke av veggstolper langs en mulig vestvegg som endte i en buet gavl i nord. Det antatte huset var orientert N-S med en lengde på ca 20 m og en avsmalende bredde fra N mot S på henholdsvis 6,8 m i N og 5,8 m i S. Avstanden mellom de antatte gavlstolpene i N var mellom 0,70-1,20 m. Stolpehullene hadde en diameter på ca 30 cm. Begge de antatte langsgående veggforløpende var forstyrret og krysset av de moderne grøftene. Den antatte rekken av rester etter sørgavlen stoppet rett før feltet heller kraftig nedover i sørlig retning. Langs "sørgavlen" som buet svak så det ut som om det var enda en rekke med stolpehull som utgjorde en gavl på utsiden. Blant strukturene som ble registrert inni "huset" så det i plan ut som om man, med en viss symmetri, kunne utlede 7 par med takbærende stolper. I tillegg var det flere strukturer i form av mulige stolpehull som ikke kunne relateres til det antatte treskipete langhuset. Inne i "huset" ble det registrert et mulig ildsted i den nordlige halvdel (S86).

Vest for "huset" ble det registrert i plan flere strukturer på rekke som var orientert i samme retning, men som buet av mot vest ca en meter lenger sør enn det andre "huset". Denne rekken buet av inn under det skogbevokste området inn mot bergskrenten. I den sørlige delen av feltet som heller kraftig mot sør ble det registret rester etter et ildsted, en kokegrop eller ildsted og en mulig kokegrop. Alle strukturene er det generelt veldig lite igjen av selv om de avtegner seg som gjenkjennelige strukturer i plan. I den sørlige hellende delen av feltet som topografisk er en ideell plassering for kokegroper, avtegner det seg tilnærmet sirkulære strukturer i form av noe kull eller kullstøv. Trolig er dette rester etter kokegroper/ildsteder, men enkelte av var svært grunne, og manglet skjørbrant stein, slik at de ikke kan klassifiseres som det.

Strukturene på feltet danner ikke et klart mønster, de ser heller ut til å være bosetningsspor fra forskjellige faser.

5. KONKLUSJON

Antall strukturer etter snitting var 11 stolpehull, to ildsteder, en kokegrop/ildsted og et mulig ildsted. To prøver fra utgravningen ble sendt til datering. Et stolpehull, S58, ble datert til mellomneolitikum, og et ildsted, S90, til yngre bronsealder. Dateringene viser at strukturene er bosetningsspor fra ulike perioder.

6. LITTERATUR

Løken, Trond, Lars Pilø og Olle Hemdorff

1996 Maskinell flateavdekking og utgravning av forhistoriske boplasser. En metodisk innføring. *AmS-Varia* 26. Arkeologisk museum i Stavanger.

Meyer, Åsne Dolve

2004 *Rapport fra kulturhistorisk registrering på Gnolden gartneri i Sarpsborg kommune (2079/47 og 453), Østfold fylkeskommune.*

Rønne, Ola

2003 Stensrød – boplass med spor etter Nøstvetfasen, senneolitikum, bronsealder og eldre jernalder. Svinesundprosjektet, Bind 2, S.187-222, *Varia* 55, Universitetets kulturhistoriske museer, Fornminneseksjonen.

7. VEDLEGG

7.1. STRUKTURLISTE

Str. nr.	Type	Form	Dimensjon (m)	Dybde (m)	Tolkning	Element/fyll	Kom.
S68	Stolpehull	Oval	47x33 cm	39 cm	Takbærende stolpe hull	Gråbrun sand/siltjord ispedd humus.	Muligens del av et treskipet langhus.
S69	Stolpehull	Rund	38x43 cm	36	Takbærende stolpe	Spettete brungrå sandjord ispedd humus flekker.	Muligens del av et treskipet langhus.
S58	Stolpehull	Rund	70x60 cm	38	Takbærende stolpe	Kullholdig, mørk grå sand/siltjord ispedd humus-flekker.	Stolpeavtrykk. Muligens del av et treskipet langhus.
S 62	Stolpehull	Oval	32x50	34	Takbærende stolpe	Mørk gråbrun sand/siltjord ispedd humus.	Muligens del av et treskipet langhus.
S 60	Stolpehull	Rund	40x36	36		Brungrå sand/siltjord ispedd humus og noe kull.	Muligens del av et treskipet langhus.
S 65	Stolpehull	Rund	45x46	32		Mørk gråbrun sand/siltjord ispedd humus- og kullflekker	Stolpeavtrykk. Muligens del av et treskipet langhus.
S 46	Stolpehull	Rund	40x47	23	Takbærende stolpe	Lys gråbrun sandjord ispedd humusflekk-er.	Muligens del av et treskipet langhus.
S101	Stolpehull	Rund		18	Takbærende (?)	Lys rustbrun sand spettet med noe mørkere grå og en lys sand.	Muligens del av et treskipet langhus.
S39	Stolpehull	Rund	25x27	9	Sørgavlstolpe	Mørk brun humus og kullholdig sandjord.	Muligens del av et treskipet langhus.
S45	Stolpehull	Rund	54x55	24	Mulig takbærende stolpe.	Mørk kullholdig sandjord m/rødbrune spetter av sand	Muligens del av et treskipet langhus.
S24	Stolpehull	Rund	40x43	30	Nord gavlstolpe	Rødbrun grus/sand ispedd noe trekull	Muligens del av et treskipet langhus.
S19	Mulig stolpehull	Rund	24x25	13	Mulig veggstolpe	Rødbrun sandgrus jord m/enkelte litt større steiner.	Muligens del av et treskipet langhus.
S15	Mulig stolpehull	Rund	40x35	5	Mulig veggstolpe	Det er svært lite igjen av str. I profil, men klar i plan.	Muligens del av et treskipet langhus.
S50	Mulig stolpehull	Oval	50x60	30		Gråbrun sandjord/grus m/ større steiner og noe trekull og humus.	
S51	Mulig stolpehull	Rund	63x66	22	Mulig takbærende stolpe	Rødbrun sand m/enkelte spetter av mørk grå kullholdig sand.	Muligens del av et treskipet langhus.
S49	Mulig stolpehull	Rund	64x68	28	Mulig takbærende stolpe	Mørkere rødbrun sand m/spetter av mørk trekullholdig sandjord.	Muligens del av et treskipet langhus.
S86	Ildsted		90x80			Kullblandet sand.	Ligger inni nordre del av langhuset. Tatt ut kullprøve
S90	Ildsted	Rektangulær, kvadratisk	90x80	5		Kull med noe sand.	Kullprøve tatt ut.
S95	Ildsted/kokegrop	Ujevn	145x104	19		Gråbrun sandjord spettet m/lys grå og rødbrun sand m/ trekull i.	
S80, S91	Mulig stolpe/mulig kokegrop		45x45, 110x80	20, 14		Mørkbrun grusblandet sand m/noe trekull og humus.	

7.2. FUNN OG KULLPRØVER

C-nr.	Funn-nr. (felt)	Kontekst/struktur	Gjenstand(er)	St. mål	Materiale	Kommentar
C55267/10	F1	Løsfunn	Avslag	2,1 cm	Flint	

Prøve nr.	Kontekst	C-nr.	Gram	Tre-slag	Kommentar	NTNU Lab.nr.	C14-dat.
K1	S 91	C55267/1	0,7 g	Bjørk, eik, furu	Mulig kokegrop		
K2	S 90	C55267/2	109,1 g	Eik	Ildsted	T-18699	BC900-805
K3	S 86	C55267/3	3,4 g	Bjørk	Ildsted		
K4	S 95	C55267/4	0,3 g	Bjørk	Kokegrop/ildsted		
K5	S 50	C55267/5	0,5 g	Bjørk, furu	Mulig stolpehull. Tatt fra profilen.		
K6	S 58	C55267/6	0,2 g	Bjørk	Stolpehull. Tatt fra profilen.	TUa-6259	BC3345-3045
K7	S 62	C55267/7	>0,1 g	Bjørk	Stolpehull. Tatt fra profilen.		
K8	S 65	C55267/8	0,1 g	Bjørk, hassel	Mulig stolpehull. Tatt fra profilen.		
K9	S 39	C55267/9	8,2 g	Bjørk, eik, hassel	Veggstolpe i sørgavlen. Tatt fra profilen.		

7.3. TEGNINGER

Alle er tegnet i målestokk 1:10

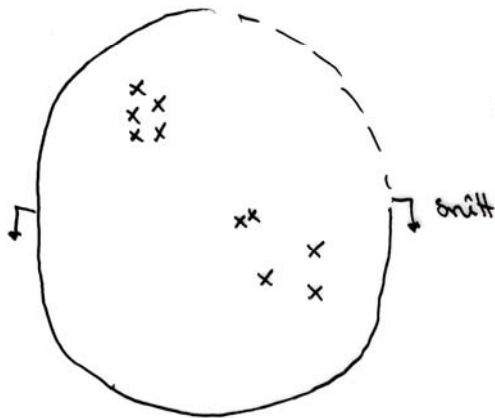
1. S68 stolpehull
2. S69 stolpehull
3. S58 stolpehull
4. S62 stolpehull
5. S60 stolpehull
6. S65 stolpehull
7. S46 stolpehull
8. S55 og S101 mulige stolpehull
9. S39 mulig stolpehull
10. S45 stolpehull
11. S24 veggstolpe
12. S19 mulig veggstolpe
13. S15 mulig veggstolpe
14. S50 mulig stolpehull
15. S51 mulig stolpehull
16. S95 ildsted/ kokegrop
17. S80, S91, mulig stolpehull/ kokegrop
18. S90 ildsted
19. S86 ildsted
20. S49 mulig stolpehull

Gnolden gartneri
av Hannestad (2079/47 og 543),
Sarpsborg k., Østfold
A.F

Tegning nr: 3
Struktur 58
Stolpehull
Kullprøve nr. 6

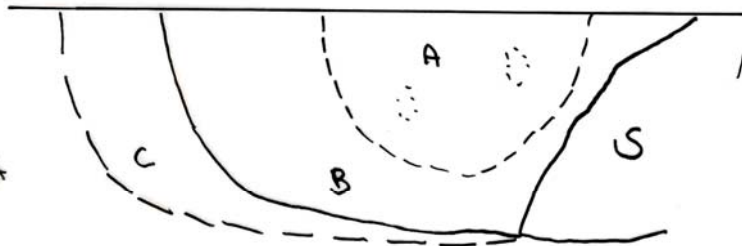

Målestokk 1:10

Kullflekker ø plan

A: Maks dybde
38 cm
Kullprøve tatt
fra profilen

S - Stor stein

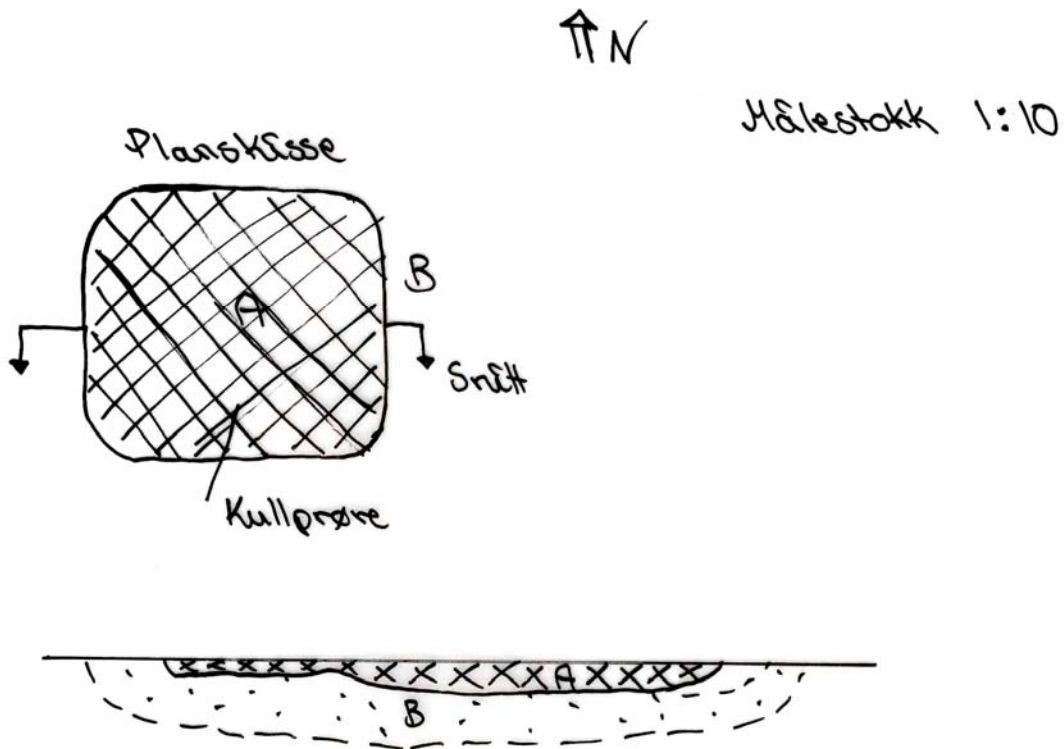
A: Stolpeutbrykk: Kullholdig
mørkgrå sand/siltjord
lopedel humus flekker.

B: Gråbrun sandjord

C: Grå silt/sandjord

Gnolden gartneri
av Hannestad (2079/47 og 543),
Sarpsborg k., Østfold.
C.R

Tegning nr. 18
Struktur nr. 90
11dsted
Kullprøve 2

- A: Kull med noe sand.
- B: Rødblun sand/grus (undergrunnen)
- Instiplet område: noe mørkere enn B.

7.4. FOTOLISTE.**Cf 30377**

Film 1 Bildnr.	Motiv	Retning mot	Fotograf	Dato
1	S 62, profil	N	A.E.	15/6-06
2	S 62, plan	S	A.E.	15/6-06
3	S 60, profil	S	A.E.	15/6-06
4	S 60, plan	S	A.E.	15/6-06
5	S 59, profil	N	A.E.	15/6-06
6	S 53, plan	N	Ø.A.	15/6-06
7	S 59, plan	N	A.E.	15/6-06
8	S 58, profil	N	A.E.	15/6-06
9	S 55 og S 101, profil	N	Ø.A.	15/6-06
10	S 58, plan	N	A.E.	15/6-06
11	S 95,S 96, S 97, plan	S	A.E.	15/6-06
12	S 99	N	A.E.	15/6-06
13	Søndre del av feltet	N	A.E.	15/6-06
14	S 55, plan	N	A.E.	15/6-06
15	Mulig N gavlvegg, hus 1	Ø	A.E.	15/6-06
16	Hus 2	N	A.E.	15/6-06
17	Hus 2	N	A.E.	15/6-06
18	Mulige hus/feltet	S	A.E.	15/6-06
19	Mulige hus/feltet	S	A.E.	15/6-06
20	Mulige hus/feltet	S	A.E.	15/6-06
21	Felling av trær mot åskammen.	S	A.E.	15/6-06
22	Felling av trær mot åskammen.	S	A.E.	15/6-06
23	Felling av trær mot åskammen.	S	A.E.	15/6-06
24	Hele feltet	N	A.E.	15/6-06
25	Hele feltet	N	A.E.	15/6-06
26	Mulig Hustuft	N	A.E.	15/6-06
27	Mulig Hustuft	N	A.E.	15/6-06
28	Mulig Hustuft	S	A.E.	15/6-06
29	Mulig Hustuft	S	A.E.	15/6-06
30	Mulig Hustuft	S	A.E.	15/6-06
31	Mulig Hustuft	S	A.E.	15/6-06
32	Feltet	N	A.E.	12/6-06
33	Feltet	N	A.E.	12/6-06
34	Feltet	S	A.E.	12/6-06
35	Feltet	S	A.E.	12/6-06
36	Film 1, Øystein		A.E.	12/6-06

Cf 30378

Film 2 Bildnr.	Motiv	Retning mot	Fotograf	
1	S 39 og S 38, profil	N	C.L.R.	19/6-06
2	S 45, profil	N	A.E.	19/6-06
3	S 69, profil	S	A.E.	19/6-06
4	S 38 og S 39, plan	N	C.L.R.	19/6-06
5	S 39, plan	N	C.L.R.	19/6-06
6	S 42, profil	Ø	C.L.R.	19/6-06
7	S 69, plan	N	A.E.	19/6-06
8	S 45, plan	Ø	Ø.A.	19/6-06
9	S 73, profil	N	A.E.	19/6-06
10	S 42, plan	N	A.E.	19/6-06

11	S 73, plan	N	A.E.	19/6-06
12	S 48, profil	N	Ø.A.	19/6-06
13	S 21, profil	N	C.L.R.	19/6-06
14	S 83, profil	N	A.E.	19/6-06
15	S 21, profil	N	C.L.R.	19/6-06
16	S 23, profil	N	C.L.R.	19/6-06
17	S 83, plan	N	A.E.	19/6-06
18	S 22 og S 23, plan etter opprensing (synes ikke)	N	C.L.R.	19/6-06
19	S 48, plan	N	Ø.A.	19/6-06
20	S 26, profil	N	C.L.R.	19/6-06
21	S 46, profil	N	A. E.	19/6-06
22	S 24, plan	N	C.L.R.	19/6-06
23	S 49, profil	N	Ø.A.	19/6-06
24	S 26, plan	N	C.L.R.	19/6-06
25	S 46, plan	N	A.E.	19/6-06
26	S 49, plan	N	Ø.A.	19/6-06
27	S 66, plan	S	A.E.	19/6-06
28	S 65, profil	N	A.E.	19/6-06
29	S 51, profil	N	Ø.A.	19/6-06
30	S 65, plan	S	A.E.	19/6-06
31	S 51, plan	N	Ø.A.	19/6-06
32	S 68, profil	N	A.E.	16/6-06
33	S 54, profil	N	Ø.A.	16/6-06
34	S 68, plan	S	A.E.	16/6-06
35	S 54, plan	N	Ø.A.	16/6-06
36	Film 2		A.E.	16/6-06

Cf 30379

Film 3 Bildnr.	Motiv	Retning mot	Fotograf	
1	S 86, ildsted inni mulig hustuft	S	A. E.	20/6-06
2	Avskrevete strukturer, S 92-94	N	A.E.	20/6-06
3	S 95, profil	N	Ø.A.	20/6-06
4	S 50, profil	N	C.L.R.	20/6-06
5	S 50, plan	N	C.L.R.	20/6-06
6	S 36, profil	N	A.E.	20/6-06
7	S 36, plan	V	A.E.	20/6-06
8	S 76, plan	N	C.L.R.	20/6-06
9	S 6, profil	N	C.L.R.	20/6-06
10	S 28, profil	N	A.E.	20/6-06
11	S 6, plan	N	C.L.R.	20/6-06
12	Natur/Kultur- S 84 sentralt utflytende, m/S64 nederst til venstre, S63-hvit str. Og S61 utdratt kull til høyre.	N	C.L.R.	20/6-06
13	S 95, plan	N	A.E.	20/6-06
14	S 28, plan	N	A.E.	20/6-06
15	Snegle		C.L.R.	20/6-06
16	S 90, profil	N	C.L.R.	20/6-06
17	S 57, plan	S	A.E.	20/6-06
18	S 90, plan	N	C.L.R.	20/6-06
19	S 25, plan	N	A.E.	20/6-06
20	S 100, profil	N	Ø.A.	20/6-06

21	S 86, profil	S	C.L.R.	20/6-06
22	S 19, profil	N	A.E.	20/6-06
23	S 19, plan	S	A.E.	20/6-06
24	S 86, plan	N	C.L.R.	20/6-06
25	S 15, profil	N	A.E.	20/6-06
26	Veggstolperekke, langsgående vegg i V, helt I N.	N	A.E.	20/6-06
27	Veggstolperekke, langsgående vegg i V, helt I N.	S	A.E.	20/6-06
28	S 100, plan	N	Ø.A.	20/6-06
29	S 80 og S 91, profil	N	C.L.R.	20/6-06
30	S 15, plan	S	A.E.	20/6-06
31	S 2, profil	N	Ø.A.	20/6-06
32	S 81, profil	N	A.E.	19/6-06
33	S 80 og S 91, plan	N	C.L.R.	19/6-06
34	S 2, plan	N	Ø.A.	19/6-06
35	S 81, plan	N	A.E.	19/6-06
36	Film 3	S	C.L.R.	19/6-06

Cf 30380

Film 4 Bildnr.	Motiv	Retning mot	Fotograf	Dato
36	Film 4		A.E.	21/6-06
35	S 34, plan	V	A.E.	21/6-06
34	S 96 og S 97, plan	N	Ø.A.	21/6-06
33	S 88, plan	N	C.L.R.	21/6-06
32	S 11, plan	N	C.L.R.	21/6-06
31	S 11, profil	N	C.L.R.	21/6-06

7.5. ANALYSER

1

Høeg - Pollen, 876 842 262 MVA,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 17/9-06.

Til Ann Kristin Engh.

Analyse av 9 kullprøver fra Anoklen(?) gartneri, Hannestad (2079/47,453), Sarpsborg kommune, Østfold.

C-55267/1, S-91.

Det ble bestemt 25 biter. Av disse var 2 Betula (bjerk), 17 Quercus (eik) og 6 Pinus (furu).

C-55267/2, S-90.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Quercus (eik).

C-55267/3, S-86.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Betula (bjerk). Godt daterbart materiale 2,6 g.

C-55267/4, S-95.

Det ble bestemt 12 biter. Av disse var 6 Betula (bjerk) og 6 uten struktur (sten, jord).

C-55267/5, S-50.

Det ble bestemt 15 biter. Av disse var 10 Betula (bjerk) og 5 Pinus (furu).

C-55267/6, S-58.

Det ble bestemt 15 biter. Alle var Betula (bjerk).

C-55267/7, S-62.

Det ble bestemt 8 biter. Alle var Betula (bjerk).

C-55267/8, S-65.

Det ble bestemt 4 biter. Av disse var 3 Betula (bjerk) og 1 Corylus (hassel)-nøtt.

C-55267/9, S-39.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 28 Betula (bjerk), 9 Quercus (eik) og 3 Corylus (hassel). Godt daterbart materiale 2,1 g.

Helge Irgens Høeg

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU – Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7491 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Nybruget, Per Oscar
KHM/Fornminneseksjonen
Postboks 6762 St. Olavs plass, 0130 Oslo

DF-3050

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	¹⁴ C alder før nåtid	Kalibrert alder	δ ¹³ C ‰
T-18699	Kullprøve 2, S90 Gnolden Gartneri av Hannestad, Sarpsborg Østfold	Trekull Eik	4.8 g	2690 ± 60	BC900-805	-26.1*

Dato: 20 FEB 2007

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Fred H. Skogseth

Steinar Gulliksen

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU – Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7491 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Nybruget, Per Oscar
KHM/Fornminneseksjonen
Postboks 6762 St. Olavs plass, 0130 Oslo

DF-3050

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	¹⁴ C alder før nåtid	Kalibrert alder	δ ¹³ C ‰
TUa-6259	Kullprøve 6, S58 Gnolden Gartneri av Hannestad, Sarpsborg Østfold	Trekull Bjørk		4510 ± 60	BC3345-3045	-26.1*

Dato: 20 FEB 2007

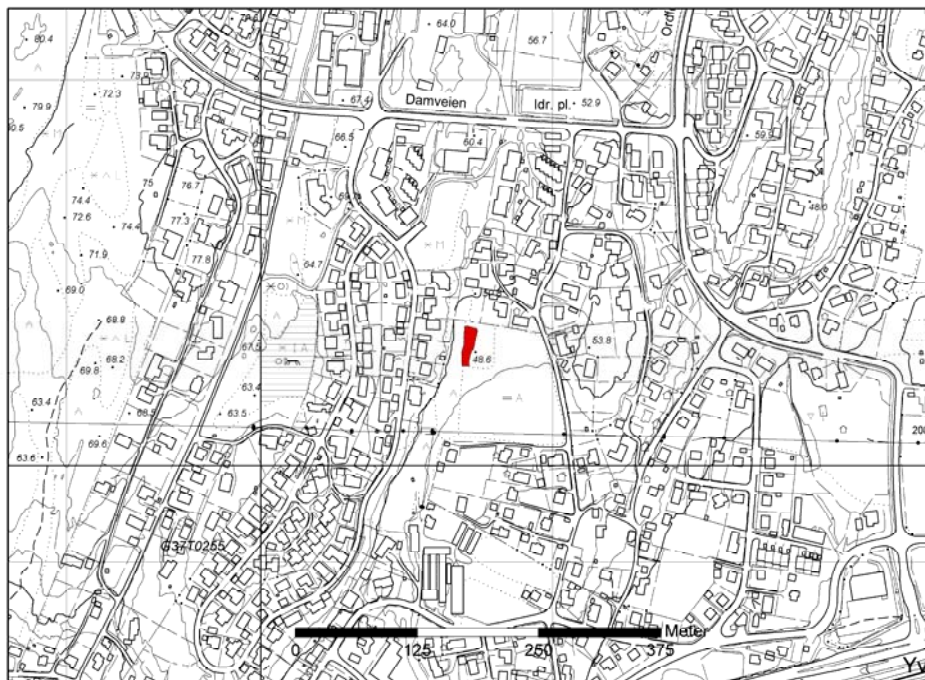
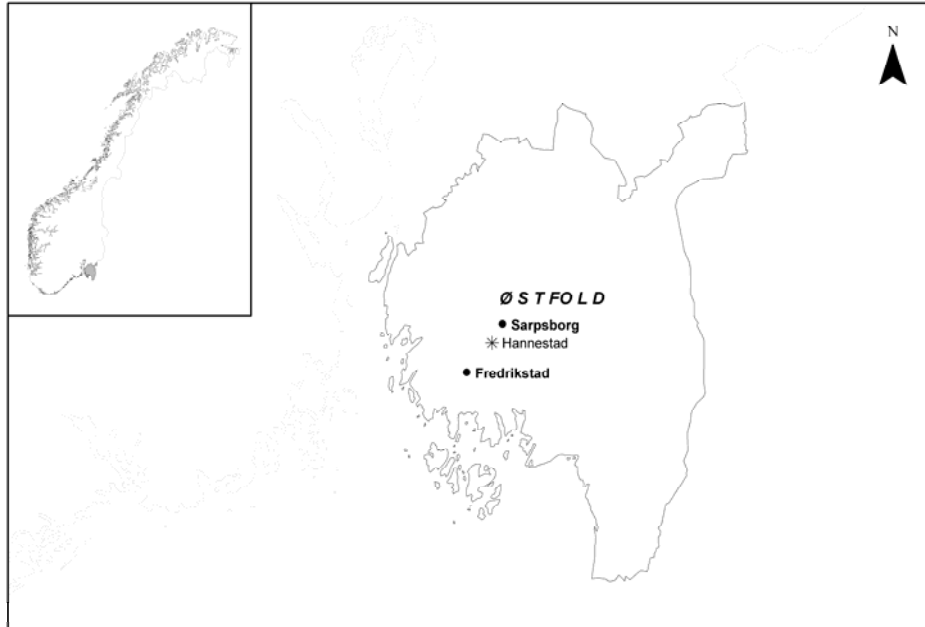
Laboratoriet for Radiologisk Datering

Sølvi Stene
Sølvi Stene

Steinar Gulliksen
Steinar Gulliksen

7.6. KART

7.7. TILVEKSTTEKST

C55267/1-10

Boplassfunn fra mellomneolitikum/ynge bronsealder fra GNOLDEN GARTNERI/ av HANNESTAD (2079 /47,543), SARPSBORG K., ØSTFOLD.

På bakgrunn av reguleringsplanen om å omgjøre Gnolden gartneri til boligformål påviste Østfold fylkeskommune ved flateavdekking 7 stolpehull og 2 kokegroper fordelt på 3 lokaliteter i tidsrommet 3.-7. mai 2004 (Meyer 2004). En av kokegropene på lok. 2 ble C-14 datert til BC 800-765 (T-17260). I perioden 13.-21. juni foretok Kulturhistorisk museum en arkeologisk utgravning av lok. 3, der fylkeskommunen hadde registrert 5 stolpehull (Eng 2008). Det aktuelle området, ca 40 m og ca 10 m bredt, mellom åskammen og bergskrenten ble flateavdekket. Undergrunnen besto av spettete lys grovkornet rødbrun sandjord, og grå sandjord med relativt mye stein i den sørlige delen av feltet som heller kraftig mot sør. Det ble påvist en stor mengde strukturer, spesielt stolpehull, i plan under avdekkingen. Ut fra en foreløpig vurdering i plan antok man at det var rester etter ett eller flere langhus på den relativt flate nordlige halvparten av feltet. Antakelsen var basert på like strukturer på rekke som indikerte vegggløpet, og utfra passende dimensjonene på et langhus, ca 20 m langt og en avsmalende bredde fra N mot S på henholdsvis 6, 8 m i N og 5,8 m i S. De viste seg under snittingen at mange av strukturene var svært grunne eller uklare i profil eller forsvant under opprensning. Den steinrike undergrunnen i den sørlige hellende delen av feltet hadde stort sett svake markerte rester etter bunn av mulige kokegroper eller ildsteder. De definerte strukturene er dermed 11 stolpehull; i hovedsak 9 takbærende og to gavlstolper, 5 mulige stolpehull; derav to veggstolper fra den antatte nordlige delen av vest veggen, 2 ildsteder, en kokegrop/ildsted og et mulig ildsted. I tidligere Tune kommune er det funnet et stort antall løse kulturminner fra steinbrukende tid. Først og fremst økser av flint og bergart, dolker, sigder og pilspisser av flint, og flintavslag og -redskaper fra en lang rekke boplasser. Fra nabogården, Yven søndre, er det registrert et helleristningsfelt (ID77561), et gravfelt (ID39301) og en gravrøys (ID39300) i tillegg til et emne til en flintdolk.

Kullprøver

- 1) Fra S91 mulig kokegrop. Vekt: 0,7 g. Vedartsbestemt til bjørk/eik/furu.
- 2) Fra S90 ildsted. Vekt: 109,1 g. Vedartsbestemt til eik. Prøven er radiologisk datert til 2690+/-60, 900-805 cal BC (T-18699).
- 3) Fra S86 ildsted. Vekt: 3,4 g. Vedartsbestemt til bjørk.
- 4) Fra S95 kokegrop/ildsted. Vekt 0,3 g. Vedartsbestemt til bjørk.
- 5) Fra S50 mulig stolpehull. Vekt: 0,5 g. Vedartsbestemt til bjørk/furu.
- 6) Fra S58 stolpehull. Vekt 0,2 g. Vedartsbestemt til bjørk. Prøven er radiologisk datert til 4510+/-60, 3345-3045 calBC (TUa-6259).
- 7) Fra S62 stolpehull. Vekt: >0,1 g. Vedartsbestemt til bjørk.
- 8) Fra S65 mulig stolpehull. Vekt 0,1 g. Vedartsbestemt til bjørk/hassel .
- 9) Fra S39 antatt veggstolpe fra sørgavlen. Vekt 8,2 g. Vedartsbestemt til bjørk/eik/hassel.

- 10) **Avslag** av lys grå flint. St. mål: 2,1 cm. Løsfunn

Orienteringsoppgave: Undersøkellesområdet for lok. 3 ligger i det NV hjørne av den nordre delen av planområdet, mellom åkerholmen i øst og et maks 10 m bredt belte av små skog og enkelte større trær inntil en bergskrent som markerer planområdets

vestlige grense. Nordre delen av planområdet består av dyrket mark, en åkerholme samt noen skogbevokste områder inn mot bergskrenten og på begge sider av åkerholmen. Dette jordet avgrenses i sør og nord av boliger, og i øst av Hannestadveien. Området for lok. 3 ligger ca 40 m. o. h. Hele det nord-sør orienterte feltet heller svakt mot vest, og langsgående i nord-sørlig retning heller feltet midtveis kraftig mot sør.

Kartreferanse: ØK, CR 030-5-1. *Projeksjon:* NGO1948, Gauss-K; Akse 3, N: 141730, Ø: 19407.

LokalitetsID: 90717

Litteratur:

-Engh, Ann Kristin

05.08.2008 *Rapport fra arkeologisk utgravning. Gnolden gartneri av Hannestad, 2079/47 og 543, Sarpsborg kommune, Østfold.* Innberetning i Top.Ark.

-Meyer, Åsne Dolve

11.05.2004, *Kulturhistorisk registrering på Gnolden gartneri i Sarpsborg kommune, gnr. 2079, bnr.47,543. Østfold fylkeskommune.*